

ايضاح الفوائد

١

و هذه المسألة ليست من هذا العلم بل :
 (إما) من علم التشريح إن نظر إلى المعنى
 (و إما) من **علم اللغة** إن نظر إلى وضع اللغوى فالفقيه يتسلمه تسليماً ثم يرتب عليه الحكم

ايضاح الفوائد

٢

(و أقول) إنه إن اعتبر الوضع اللفظى فهو مسألة من **علم اللغة**
 و إن اعتبرت الحقيقة فهي مسألة من علم التشريح و الفقيه يتسلمها

ما می توانیم معنای حقیقی را دریابیم ولی لغوی نمی تواند!

لغوی - که اگر بتوان به معنای حقیقی دست یافت، قطعاً او می تواند - کتاب لغت نوشته ولی در صدد این کار نبوده است

کسی که در صدد نگارش «معانی لغات» است، در صدد یافتن معانی مجازی است؟

چند نکته
غیر قابل
پذیرش

اشاره
فقهاء به
حقیقت
یابی
لغویون

لغوی، کارشناس **شناخت حقیقت** است و قولش **اطمینان آور** است
خصوصا اگر قول او به قول لغوی های دیگر ضمیمه شود

شروط:

- متهم نباشد
- معارض نبودن با قول لغوی دیگر
- نبودن قرائن مبنی بر اشتباه بودن نظرش

حجیت
مشروط قول
لغوی

۹۱ / ۱۰ / ۳

جلسه ۴۵

حقیقت و مجاز

یکشنبه

سال سوم

پنجم:
استعمال بلاقرینہ

اصول عملیه

۱

صرفاً راه گشا هستند در هنگام شک هستند

البته این اصول رافع شک شما هم نخواهد بود و چنین ادعایی هم ندارد

اصول لفظیه

۲

واقع نما هستند یعنی فرض آن است که این اصول رافع شک هستند و ظن آور می باشند.

البته حجیت ظن حاصل از آنها توسط عرف عقلا ثابت است.

و لذا اصول لفظیه، اماره هستند و به همین دلیل مثبتات آنها حجت است

نکته

تفاوت
اصول
لفظیه و
اصول
عملیه

تعریف اصالة الاستعمال

استعمال علامت حقیقت است یعنی :

استعمال باعث می شود که ظن به حقیقت بودن معنی پیدا کنیم و به این می گوئیم اصالة

الاستعمال یا اصالة الحقيقة

مخالفین : مرحوم آخوند و مرحوم امام اصالة الحقيقة می گویند تنها در تشخیص مراد جاری می

شود و نه در تشخیص حقیقت و مجاز

موافقین : سید مرتضی - علی ما نقل - اصالة الحقيقة را در شناخت حقیقت و مجاز هم جاری می

دانست

سید مرتضی : در چنین جایی می گوئیم استعمال دلالت بر **حقیقت** دارد

ابن جنی و منسوب به فخر المحققین : استعمال دلالت بر **مجاز** دارد
دلیل : اغلب لغت عرب، مجاز است و مظنون به اعم اغلب ملحق می شود.

تفصیل :

الف. یک لفظ و **یک معنی** داریم : استعمال علامت **حقیقت** است

چراکه : مجاز مستلزم حقیقت است

ب. یک لفظ و **چند معنی** داریم : استعمال علامت **مجاز** است

چراکه مجاز بهتر است از اشتراک

مشهور : وقف مطلقاً؛ چراکه استعمال دلالت بر حقیقت ندارد

اشاره به

اقوال

چهارگانه

در کلام

قزوینی

تفصیل :

الف. یک لفظ و **یک معنی** داریم : استعمال علامت **حقیقت** است
ب. یک لفظ و **چند معنی** داریم : باید **توقف** کرد

قول پنجم
(که ما اضافه
می کنیم)

ادعای اجماع بر تحقق معنای حقیقی

بسیاری از جمله علامه و سید مرتضی بر تحقق معنای حقیقی از چنین استعمالی ادعای اجماع کرده اند

دلیل :

دیگر بر این دلالت، روش اهل لغت است

کلام صاحب
هدایة
المسترشدین

یک لفظ
و
چند معنی

در نظر مشهور، صرف استعمال علامت حقیقت نیست!

اگرچه احتمال می دهیم که لغت در همه معانی - یا در بیش از یک معنی - حقیقت باشد!

همین قول صحیح است

دلیل اول: قدر متیقن همان یک معنی است و در مازاد بر آن، اصل، عدم وضع است.
دلیل دوم: بر اینکه مجاز بیشتر از اشتراک لفظی و دارای مؤنه کمتری است و مشهور هم در دوران بین مجاز و اشتراک، مجاز را ترجیح می دهند

کلام مرحوم
اصفهانی